

**การพัฒนาสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม
ตำบลโนนก่อ อำเภอสิรินคร จังหวัดอุบลราชธานี**

**The Development of Tourism Souvenir for Community
Based Tourism in Bakchum Village, Nonkor Subdistrict,
Sirintorn District, Ubon Ratchathani Province**

สุวภัทร ศรีจองแสง

หลักสูตรนวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

E-mail : ajarn_tae@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านบากชุมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสินค้าของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสินค้าของที่ระลึกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม จังหวัดอุบลราชธานี และนำเสนอรูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม งานวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง 400 คน รวมถึงการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มชาวบ้านจากชุมชน 5 คน กลุ่มหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในด้านการนโยบายและแผนการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ หน่วยงานละ 2 คน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายสรุปความกับการใช้สถิติพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส อาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 30,001 - 40,000 บาท ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อของที่ระลึกที่ชุมชนบ้านบากชุมในปัจจุบัน สามารถแบ่งความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสินค้าที่ระลึกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านการสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ความต้องการอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้ความสำคัญเรื่องของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ด้านศิลปหัตถกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วน (2) ด้านคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะให้ความสำคัญเรื่องของ

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของที่ระลึกมีความแข็งแรงและคงทน อยู่ในระดับมากที่สุด และ (3) ด้านคุณค่าของงานศิลปะและความงาม ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะทำให้ความสำคัญเรื่องของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกผลิตจากวัสดุในท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ชุมชนต้องเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของที่ระลึกนั้นชุมชนควรที่จะพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นทันสมัยมากขึ้น ใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย การเพิ่มกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการออกแบบของที่ระลึกเพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าทางใจให้กับสินค้าสินค้าและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการส่งเสริมอาชีพให้กับคนในท้องถิ่นเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาไม่ให้สูญหาย โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย

ดังนั้นรูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านบากชุมนั้น ชุมชนบ้านบากชุมควรเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบากชุมซึ่งถ่ายทอดจากของที่ระลึกโดยการสื่อความหมายผ่านภูมิปัญญาชุมชนการดำน้ำลึกและการทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ น้ำทั้งในรูปแบบพวงกุญแจ ของประดับตกแต่งโดยการเพิ่มเรื่องราวความเชื่อในผลิตภัณฑ์ อีกทั้งควรเพิ่มงานที่มีความทันสมัยขึ้น เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ในแบบสมัยใหม่มากขึ้น รวมถึงการใส่ความคิดสร้างสรรค์ในของที่ระลึก การสร้างรวดลายของที่ระลึกบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนบ้านบากชุม ซึ่งถือว่าคุ้มค่ากับราคาสินค้าที่ได้ซื้อ

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกทางการท่องเที่ยว เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์
อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

Abstract

This research aims to investigate (1) the cultural identities of Bakchum community in Ubon Ratchathani province in order to develop tourism souvenirs related to community identities, (2) the tourist's demands toward tourism souvenirs in Bakchum community and (3) the models of tourism souvenir related to the tourists' demands and the cultural identities of Bakchum community. This research was both qualitative and quantitative research. The researcher collected data by

providing 400 questionnaires to Thai tourists and interview 5 community headers, 2 officers from local government in tourism organization. The results of the research was analyzed by descriptive and statistical analysis.

The results of the research found that most tourists were male between 31-40 years old. They graduated in bachelor degree and worked as the business owner. Their incomes were between 30,001-40,000 baht per month. In terms of tourists' demands towards the tourism souvenirs in Bakchum community, there were three categories of most tourists favored to the tourism souvenirs that could reflect community identities; (1) local identities, (2) souvenir attributes, and (3) art and aesthetic values. In terms of local identities, the tourists desired the tourism souvenirs that could reflect the local identities in the high level, especially the tourism souvenirs that could represent community arts and crafts. For the souvenirs attributes, the tourists desired the strong and durable tourism souvenirs with the highest level. Moreover, for the art and aesthetic values, the tourists required tourism souvenirs that made of local materials with the highest level. Therefore, in developing the tourism souvenirs in Bakchum community, local people should create their souvenirs that could represent more community identities. They should increase aesthetic values and distinguished into their tourism souvenirs. In addition, increasing activities tourists to participate in the created souvenirs in order to sentimental value and attract the tourist's demands towards their tourism souvenirs. However, in developing the tourism souvenirs requires participation of the relevant authorities to souvenirs development in order to compliance with local resources and tourist's demands.

In conclusion, the characteristic of the tourism souvenir in Bakchum community that could reach the tourist's demands and reflect community identities, there should be the increasing of tourism souvenirs value towards the interpretation of community identity, local diving and

furniture making towards to the key chains, decorations and increasing modern designs. Moreover, there should be the story telling and creative idea into the tourism souvenirs with the worthiness of products.

Keywords : tourism souvenir; creative economy; cultural identity

บทนำ

บ้านบากชุม ตำบลโนนก่อ อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เป็นชุมชนหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานีที่ประกอบด้วยจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าชุมชนและเขื่อนสิรินธร รวมถึงความโดดเด่นทางด้านภูมิปัญญาชุมชน ไม่ว่าจะเป็น การนวดแผนไทยและการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้แปรรูปจากไม้ได้เขื่อนสิรินธรที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาด้านจักสาน บ้านบากชุมเกิดขึ้นจากการอพยพจากชาวบ้านโดม โดยมีนายสุชี จิตรจันทร์ เข้ามาอาศัยอยู่เป็นคนแรกเมื่อประมาณปี พ.ศ.2515 เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนสิรินธร ต่อมาจึงได้มีผู้อพยพมาจากชุมชนใกล้เคียงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงได้ขอจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน ชื่อบ้านบากชุม เนื่องด้วยมีทรัพยากรต้นแคนทรายหรือต้นบากเป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่มาของชื่อ “บ้านบากชุม” เมื่อปี พ.ศ.2525 โดยมีนายถวิล พันธิโชติเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกและในปัจจุบันมีนายชวน จันทรสมานเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง (ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้าน; 2559)

จากการจัดโครงการงานบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ชื่อโครงการ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ประจำปีการศึกษา 2557 ณ บ้านบากชุม ระหว่างวันที่ 13-15 มิถุนายน 2557 ทำให้ทราบถึงศักยภาพของบุคลากรช่างฝีมือในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ผนวกกับภูมิปัญญาการดำเนินได้เขื่อนสิรินธรของชาวบ้านในชุมชน โดยภูมิปัญญานี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลที่มีทักษะที่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะสินค้าของที่ระลึกทางการท่องเที่ยว เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีการพัฒนาและการผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับการท่องเที่ยวมาก่อนซึ่งถือเป็นเรื่องที่น่าเสียดายสำหรับชุมชนที่มีศักยภาพเช่นนี้ ผ่นวกกับความโดดเด่นของทรัพยากรทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างครบวงจร

นอกจากนี้แล้ว อนาคตของทรัพยากรไม่ได้เขื่อนที่กำลังจะหมดไปในอนาคต ดังเช่นคำกล่าวของสารวัตรกำนันชุมชนบ้านบากชุม “อนาคตของอาชีพการผลิตเฟอร์นิเจอร์จากไม้ได้เขื่อนสิรินธรอาจจะหายไปในอนาคตอันใกล้เนื่องด้วยทรัพยากรไม้ได้น้ำที่ถูกนำขึ้นมาใช้ในการผลิตเป็นจำนวนมากในแต่ละเดือน” (นายพงษ์ธร จันทร

สมาน, สัมภาษณ์) นอกจากนี้ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่ายังคงมีให้เห็นในชุมชนบ้านบากชุมและชุมชนใกล้เคียงเนื่องจากชาวบ้านที่แอบแฝงตัดต้นไม้ในป่าเพื่อนำมาแอบอ้างเป็นไม้เต็งน้ำ

ดังนั้นด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่า “เราจะช่วยให้ชาวชุมชนบ้านบากชุมใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการสร้างเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้อย่างไร” ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยวขึ้นเพื่อให้ประชาชนในชุมชนสามารถนำเศษไม้ที่เหลือจากการผลิตเฟอร์นิเจอร์ขนาดใหญ่มาใช้ประโยชน์ในการผลิตของที่ระลึกแบบต่างๆ เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวได้แทนการนำมาใช้ในการเผาถ่าน อันจะนำไปสู่การต่อยอดทางเศรษฐกิจของชุมชน รวมถึงยังเป็นการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม และสืบสานภูมิปัญญาการแปรรูปไม้เต็งน้ำที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนให้ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดทำโครงการวิจัยการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในฐานะปัจจัยหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนอันจะเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

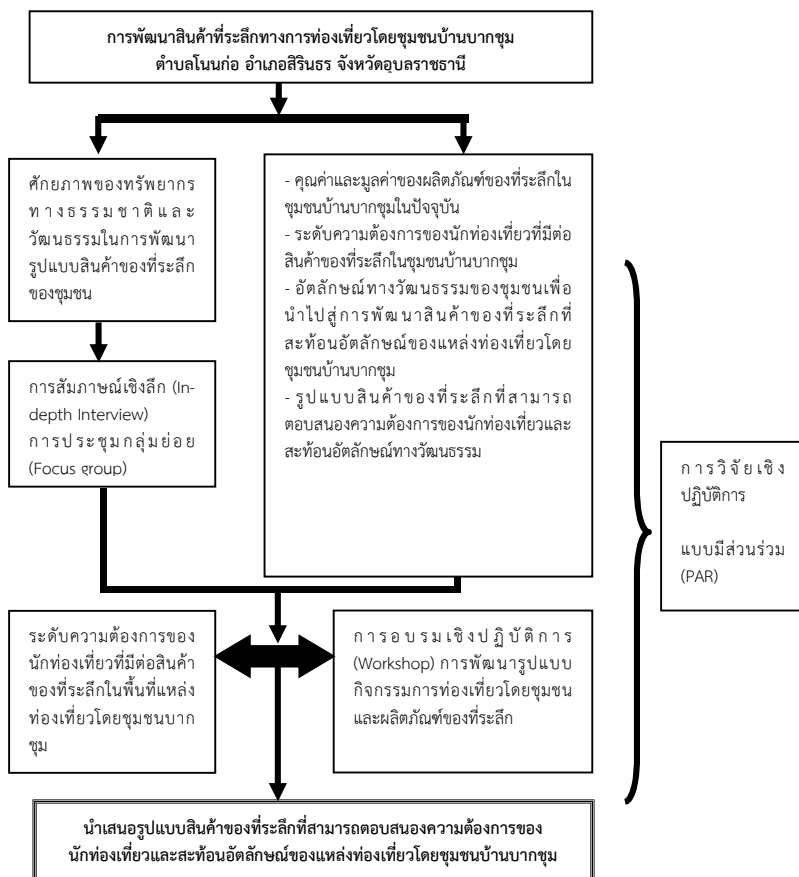
1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านบากชุมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสินค้าของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสินค้าของที่ระลึกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาโครงการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาคือ บ้านบากชุม ตำบลโนนก่อ อำเภอสิรินคร จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นชุมชนหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานีที่ประกอบด้วยจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าชุมชนและเขื่อนสิรินธร รวมถึงความโดดเด่นทางด้านภูมิปัญญาชุมชน ไม่ว่าจะเป็น การนวดแผนไทยและการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้แปรรูปจากไม้เต็งน้ำขึ้นที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาดำ

น้ำลึก ซึ่งในการศึกษาโครงการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการศึกษาด้วยวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการแจกสอบถามนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน รวมถึงการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มชาวบ้านจากชุมชน 5 คน กลุ่มหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในด้านนโยบายและแผนการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ หน่วยงานละ 2 คน

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นโครงการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เป็นขั้นตอนในการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านบากชุมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสินค้าของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม ศึกษาระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสินค้าของที่ระลึกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม จังหวัดอุบลราชธานี นำเสนอรูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม ด้วยวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง 400 คน รวมถึงการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มชาวบ้านจากชุมชน 5 คน กลุ่มหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในด้านนโยบายและแผนการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ หน่วยงานละ 2 คน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายสรุปความกับการใช้สถิติพรรณนา และสำหรับแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาข้อมูลนั้นแนวคิดหลัก คือ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แนวคิดคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และการออกแบบของที่ระลึก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรในการศึกษาจะจำแนกตามรูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาซึ่งประกอบด้วยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) คนในชุมชน รวมถึงการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) หน่วยงานรัฐ เอกชน และนักท่องเที่ยว

แบบสอบถามจะถูกใช้เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่ชี้วัดได้ถึงระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนและสินค้าของที่ระลึกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม จังหวัดอุบลราชธานี โดยรูปแบบของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยเลือกใช้นั้นสามารถจำแนกออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

แบบคำถามเปิด Open Ended Question เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลในส่วนของคุณลักษณะแบบสอบถาม

แบบคำถามปิด Close Ended Question โดยผู้วิจัยได้พิจารณาถึงขอบเขตคำตอบที่ต้องการ ซึ่งคำตอบที่กำหนดขึ้นนั้นจะได้มาโดยผ่านการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยจะส่งชุดแบบสอบถามให้แก่กลุ่มเป้าหมายอ่านและตอบคำถามด้วยตนเอง

การทดสอบเครื่องมือ

1. ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานำให้นักวิชาการพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดสอบ (pre-test) จำนวน 40 ชุด กับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการตลอดจนมีความเหมาะสมหรือไม่ มีความยากง่ายเพียงใด จากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ในการหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามที่ Nunnally (1978) ได้เสนอแนะเป็นเกณฑ์การยอมรับไว้ว่าค่า Alpha Coefficient มากกว่าและเท่ากับ 0.7 สำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory research) จึงจะสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ให้กับนักท่องเที่ยว และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านบากชุม ซึ่งโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป ซึ่งจะถูกใช้เพื่อให้สามารถทราบถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม จังหวัดอุบลราชธานี อีกทั้งผู้วิจัยจะมีการดำเนินการให้คนในชุมชนบ้านบากชุมมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก การดำเนินการ การวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชุมชน รวมถึงผู้วิจัยเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับคนในชุมชนและทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อค้นปัญหาการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

การดำเนินการ การวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการแก้ปัญหา รวมถึงการพัฒนาารูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้คนในชุมชนและคนนอกชุมชนในฐานะผู้ให้ข้อมูลหลักบอกเล่าข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา

และผู้วิจัยจะมีการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อรับฟังความเห็นของคนในชุมชนและคนนอกชุมชน ในประเด็นการร่วมกำหนดปัญหาด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก การดำเนินการ การวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการแก้ปัญหา ตลอดจนร่วมระดมความคิดเห็นเพื่อการเสนอแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชุมชนบ้านบากชุม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และการออกแบบโครงร่าง (Layout) เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกโดยชุมชนเพื่อนำไปสู่การผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งการเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการลงพื้นที่แต่ละครั้ง จะต้องมีการนัดหมายกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการไปเก็บข้อมูลด้วย โดยมีหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในการแจ้งไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้ง และสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยนี้ ผู้ศึกษามีระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาโครงการวิจัย 2 ปี (1 ตุลาคม 2558 – 30 กันยายน 2559)

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้แบบสอบถาม

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณโดยได้จากแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้วิธีสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical package for the social sciences-SPSS) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงผลการประเมินระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม จังหวัดอุบลราชธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้แบบสัมภาษณ์

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านบากชุม โดยผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และสถิติเชิงพรรณนา (Statistical

Analysis) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชุมชนบ้านบากชุม เพื่อให้ทราบถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านบากชุมที่นำไปสู่การพัฒนาสินค้าของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลการศึกษา

1) อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านบากชุมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสินค้าของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากผลการศึกษา อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านบากชุมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสินค้าของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าชุมชนบ้านบากชุมเป็นชุมชนหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานีที่ประกอบด้วยจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าชุมชนและเขื่อนสิรินธร รวมถึงความโดดเด่นทางด้านภูมิปัญญาชุมชน ไม่ว่าจะเป็น การนวดแผนไทยและการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้แปรรูปจากไม้ไผ่เขื่อนสิรินธรที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาด้านน้ำลึก ซึ่งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนประกอบไปด้วย การผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาไม้ไผ่ น้ำแร่ท่องเที่ยว OTOP แพตต์ไม้ไผ่ บ้านปลา สวนยางพารา และคนเอากลาน อีกทั้งหมวกที่ทำมานั้นล้วนแต่ส่งผลให้เกิดอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสินค้าของที่ระลึกทั้งด้านภูมิปัญญา คือ บ้านบากชุม มีผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ ไม้ไผ่ที่เป็นไม้ที่จมอยู่ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิรินธร โดยการนำภูมิปัญญาด้านน้ำลึก เลื่อยไม้ โดยใช้หน้ากากปั๊มลมออกซิเจนส่งลงไปหายใจ ต่อไม้ที่เลื่อยขาดแล้ว จะมัดไว้ใต้แพพาขึ้นฝั่ง ทำการผ่าแบ่งชิ้นส่วนมาประกอบเป็นเฟอร์นิเจอร์ต่อไป และด้านอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ คือ ชุมชนบ้านบากชุมนั้นมีเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนที่ใดนับเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ที่โดดเด่นและมีความงดงามของหมู่บ้านแห่งนี้ลวดลายของไม้ไผ่ที่เป็นเอกลักษณ์ของเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่บ้านบากชุมคือ ไม้ลายฉีกน้ำ และไม้ลายแมงมาลี ดังนั้นสามารถแบ่งคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านบากชุมด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic values)

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบากชุมเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ติดอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิรินธรที่ยังคงความงามทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เนื่องจากลักษณะชุมชนเป็นชุมชนที่ติดเขื่อนสิรินธรแล่นน้ำสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ชุมชนใกล้เคียงและถือว่าเป็นอีกหนึ่งชุมชนของจังหวัดอุบลราชธานีที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สื่อความหมายให้เห็นถึงคุณค่าสุนทรียศาสตร์ของคนในชุมชนบ้านบากชุม

มากมายเช่นจุดชมวิวบ้านบากชุม ซึ่งเป็นชุมชนทัศนียภาพที่สวยงามของเขื่อนสิรินธร เป็นบริเวณที่ชาวบ้านลากไม้ที่ตัดมาจากไต้น้ำ การทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไต้น้ำเป็นอีกอัตลักษณ์ที่สื่อความหมายให้เห็นถึงความสุนทรีย์ศาสตร์ของคนในชุมชนบ้านบากชุม ด้วยลวดลายไม้ฉีกน้ำและไม่ลายแมงมาลีซึ่งเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนที่ใดจนทำให้เฟอร์นิเจอร์ไม้ไต้น้ำเป็นสินค้า OTOP และได้รับการยกย่องจากกรมพัฒนาชุมชนว่าเป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว แม้แต่ละตั้นที่นำมาทำเฟอร์นิเจอร์มีรูปทรงและชนิดไม้ที่ต่างกัน ช่างจะต้องใช้ประสบการณ์และจินตนาการในการออกแบบว่าไม้แต่ละต้นควรผ่าหรือทำเป็นโพรง ความประณีตของช่างที่แสดงออกมาผ่านเฟอร์นิเจอร์แต่ละชิ้นจนได้รับยกย่องว่าเป็นสินค้าที่นำยกย่องของชุมชน

1.2 คุณค่าทางประวัติศาสตร์ (Historical values)

คุณค่าทางด้านนี้เป็นคุณค่าของพื้นที่กับประวัติศาสตร์ความสำคัญของการก่อตั้งพื้นที่ชุมชนบ้านบากชุม ภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่รวมตัวขึ้นเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนบ้านบากชุมและแสดงให้เห็นถึงจุดกำเนิดและพัฒนาการของสังคมชุมชนบ้านบากชุม ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สื่อความหมายให้เห็นคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่เป็นคุณค่าที่แสดงถึงความเป็นมาความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชนคือ การอาศัยและพึ่งพาธรรมชาติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของคนในชุมชนบ้านบากชุม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรเหล่านั้น แรกเริ่มจากการนำมาใช้เพื่อปลูกสร้างบ้านเรือน นำมาเผาถ่านเพื่อสร้างรายได้ นำมาประดับตกแต่งภายในบ้าน และปัจจุบันนำไม้ไต้น้ำมาเพิ่มมูลค่าโดยการแปรรูปเป็นเฟอร์นิเจอร์ที่มีชื่อเสียง

1.3 คุณค่าด้านภูมิปัญญา (Scientific values)

เนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่ติดอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิรินธรซึ่งประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ประมงและบางส่วนหันมาปลูกยาพาราดังนั้นคุณค่าด้านภูมิปัญญาของชุมชนบ้านบากชุมซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับชุมชนได้แก่ ภูมิปัญญาการดำลึก บ้านบากชุมมีวิถีชีวิตที่อยู่ติดกับอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิรินธร ซึ่งอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิรินธรเป็นเขื่อนที่มีระดับน้ำลึก ชาวบ้านจึงได้ใช้ ภูมิปัญญาหาปลา และหาไม้ไต้น้ำ โดยในการหาปลา ผู้ที่ดำน้ำจะใช้หน้ากากที่สอดสายยางส่งลม จากเครื่องปั๊มลมส่งลงไปใต้น้ำ ใช้หายใจ เพื่อยิงปลาด้วยปืนหนังสติ๊ก หรือหาไม้และเลื่อยไม้ไต้น้ำ ซึ่งช่วยให้สามารถอยู่ใต้นานเป็นชั่วโมง ส่วนการตัดไม้ จะด่าลงไปครึ่งละ 2 คน เมื่อเลื่อยต่อไม้เสร็จ วิธีการดึงคือจะเจาะให้เชือกสามารถลอดไม้ได้ เอาเชือกรอกมัดแล้วใช้รอกหมุนขึ้นให้ไม้ขึ้นมาบนผิวน้ำแล้วมัดไว้ใต้ท้องแพลงขึ้นฝั่ง เพื่อที่จะให้ช่างทำเฟอร์นิเจอร์ในหมู่บ้านมารับ

ซื้อเพื่อนำไปแบ่งชิ้นส่วนและประกอบเป็นเฟอร์นิเจอร์ต่อไป นอกจากนี้ชุมชนยังมีภูมิปัญญาการนวดแผนไทย เป็นการนวดเพื่อรักษาอาการปวดเมื่อย ผ่อนคลาย จะนวดด้วยการจับเส้นเพื่อให้ลดอาการปวดหรือเมื่อยล้า เป็นต้น

1.4 คุณค่าทางสังคม (Social values)

ชุมชนบ้านบากชุมเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีจึงส่งผลให้ขนบธรรมเนียมประเพณีจะยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นถิ่นอีสาน ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งมีประโยชน์ทางศาสนาและวัฒนธรรม ยิ่งไปกว่านั้นยังมีคุณค่าทางสังคมที่มีความโดดเด่นอย่างมากกับชุมชน การปฏิบัติตามประเพณีพื้นถิ่นอีสาน ประเพณีฮีต 12 การเทศกาลบุญของแต่ละเดือน ประเพณีบุญบั้งไฟซึ่งจัดขึ้นในทุกๆปี ตามความเชื่อของชาวอีสานและเป็นการอนุรักษ์ประเพณีที่ดั้งเดิมชุมชนบ้านบากชุมจึงได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นการสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนบากชุมและหมู่บ้านใกล้เคียงและประเพณีบุญเผวด (บุญมหาชาติ) เป็นอีกประเพณีพื้นถิ่นอีสานที่ชุมชนบ้านบากชุมปฏิบัติมาเป็นเวลานานในช่วงเดือนมีนาคม แต่ละคุ้มวัดจะได้กัณฑ์เทศน์มหาชาติ นอกจากนี้ยังกระจายไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง จนครบทั้ง 13 กัณฑ์ เพื่อให้แต่ละกัณฑ์แห่กันกัณฑ์หลอน(ต้นเงิน) เพื่อมาถวายวัด เป็นการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับชุมชนใกล้เคียงและเพิ่มความสามัคคีในชุมชน นอกจากนี้การตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยตั้งอยู่บริเวณที่พื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนสิรินธรถือว่าชุมชนบ้านบากชุมได้รับประโยชน์มากมายจากการตั้งพื้นที่ใกล้อ่างเก็บน้ำเขื่อนสิรินธรซึ่งจะเห็นได้จากกิจกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นมากมายกับทั้งคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงไม่ว่าจะเป็นการทำมาค้าขายการใช้แหล่งน้ำเป็นที่ทำมาหากินทำการเกษตร การประมง และอื่นๆ

1.5 คุณค่าทางจิตใจ (Spiritual values)

ชุมชนบ้านบากชุมนอกจากจะมีคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและสังคมแล้ว ยังเพียบพร้อมไปด้วยคุณค่าทางจิตใจที่ชุมชนบ้านบากชุมมีให้กันอย่างเหนียวแน่นไม่ว่าจะเป็นคุณค่าที่แสดงถึงความสำคัญทางจิตวิญญาณความรักและห่วงหาพันที่มีต่อพื้นที่ภายในชุมชน วัดจึงถือว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจและที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ วัดบ้านบากชุมจึงเป็นที่ๆชุมชนให้ความเคารพนับถือ เป็นสถานที่จัดงานเทศกาลบุญประเพณีต่างๆ ในช่วงเทศกาลบุญคนในชุมชนจะผนึกรวมใจกันเพื่อทำความสะอาด จึงถือวัดบ้านบากชุมมีความสำคัญต่อชุมชนบ้านบากชุมอย่างมาก และดอนปู่ตาสถานที่ซึ่งชุมชนบ้านบากชุมให้ความเคารพเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้านพื้นที่ป่าชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ติดอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิรินธรที่ชุมชนบ้านบากชุมได้อนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาตามความเชื่อประเพณีของคนอีสานก็จะมีเจ้าปู่ตาเป็นเจ้าที่คอย

ดูแลป้องกันชนชั้นต่างๆชาวบ้านจะเคารพและบูชาเจ้าปู่ตา ในทุกๆปีชุมชนจะจัดงานเลี้ยงบูชาเพื่อให้ปู่ตาช่วยปกป้องรักษาคนในชุมชน ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความพร้อมเพรียงของคนในชุมชนบ้านบากชุมที่พร้อมใจกันนำของมาถวายเลี้ยงปู่ตา เป็นต้น

2) ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสินค้าของที่ระลึกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม จังหวัดอุบลราชธานี

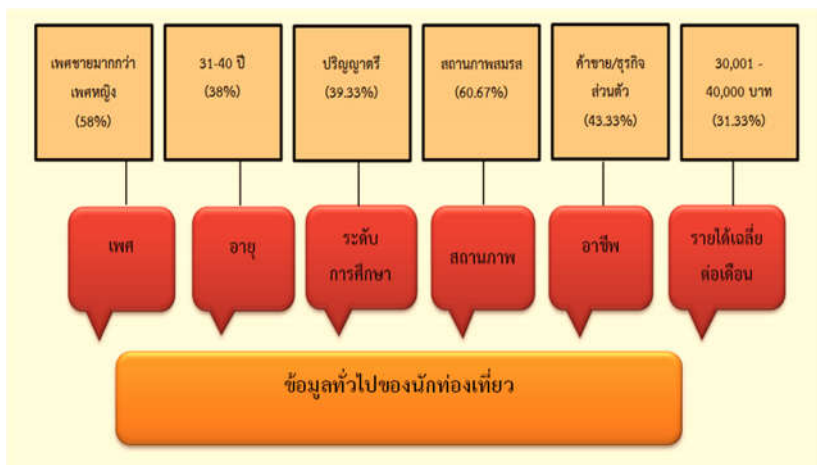
2.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นเพศชาย จำนวน 232 คน และเป็นเพศหญิงจำนวน 168 คน เนื่องจากเพศชายในปัจจุบันเริ่มมีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อหาความสุขให้กับตนเอง ต้องการค้นหาสิ่งแปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านประชากรศาสตร์ของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) ได้กล่าวว่า เพศความแตกต่างทางเพศ ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสารต่างกัน คือ เพศหญิงมีแนวโน้ม มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นจากการรับและส่งข่าวสารนั้นด้วย นอกจากนี้เพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยมและทัศนคติทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคม กำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 31-40 ปี เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุอยู่ในช่วงนี้เป็นช่วงวัยทำงานที่มีรายได้มั่นคง ซึ่งมีโอกาสที่จะเดินทางท่องเที่ยวมากกว่าช่วงอายุอื่น

และสอดคล้องกับแนวคิดด้านประชากรศาสตร์ของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) ได้กล่าวว่า อายุ เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิดและพฤติกรรม คนที่อายุน้อยมักจะมีความคิดเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์และมองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่อายุมาก ในขณะที่คนอายุมากมักจะมีความคิดที่อนุรักษ์นิยม ยึดถือการปฏิบัติ ระมัดระวัง มองโลกในแง่ร้ายกว่าคนที่อายุน้อย เนื่องมาจากผ่านประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน ลักษณะการใช้สื่อมวลชนก็ต่างกันคนที่อายุมากมักจะใช้สื่อเพื่อแสวงหาข่าวสารหนัก ๆ มากกว่าความบันเทิง อีกทั้งส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาคือปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส เนื่องจากปัจจุบันจำนวนประชากรทั้งเพศหญิงและเพศชายมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงส่งผลให้มีการสมรสมากขึ้นด้วยและสังคมปัจจุบันเองเป็นสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันทุกคนในสังคมต้องอยู่ด้วยกันเป็นคู่ เป็นกลุ่ม เป็นสังคม และเป็นประเทศ ไม่มีใครอยู่ตัวคนเดียวทุกคนล้วนแต่ต้องการเพื่อน ครอบครัว การยอมรับ และอื่นๆอีกมากมาย ดังนั้นสถานภาพสมรสจึงบ่งบอกว่าทุกคน

มีครอบครัว มีคนรู้ใจ (คนรัก) มีอะไรหลายๆอย่างที่คนที่อยู่ตัวคนเดียวไม่มี เป็นต้น ซึ่งด้านอาชีพพบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว เนื่องจากในปัจจุบันคนส่วนใหญ่หันมาประกอบธุรกิจค้าขายและธุรกิจส่วนตัวเป็นจำนวนมากเพราะมีโอกาสรายได้สูง กว่าการทำงานเป็นลูกจ้าง มีแรงขับเคลื่อนทางความคิดของตัวเองตลอด สามารถควบคุมทุกอย่างและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนกลไกและวิธีการทำงานของตนเองได้ และสามารถกำหนดวันหยุด วันพักผ่อนเพื่อมีเวลาให้กับครอบครัวได้อย่างเต็มที่และมีอิสระในการทำงานสูงกว่างานประจำ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพตติยา ทองใบ (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการจัดการผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนมากมีอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 10,001-30,000 บาท มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

สรุปข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

2.2 ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนบ้านบากชุม

จากผลการศึกษาข้างต้น พบว่า ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกบ้านบากชุม ด้านสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะให้ระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะให้ความสำคัญเรื่องของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ด้านศิลปหัตถกรรมนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบของที่ระลึกของประชิด ทิณบุตร (2550) ได้กล่าวว่า ในการออกแบบของที่ระลึกของขวัญของกำนัลของใช้เฉพาะทางนั้นปัจจุบันนักออกแบบได้อาศัยการตั้งแนวคิดวิธีคิดหรือจะเรียกว่าเป็นหลักคิด (Main Idea or Main Concept) เพื่อเป็นหลักยึดหรือเป็นแนวทางการออกแบบทางความคิดออกไปหลากหลายทิศทางโดยนำแนวคิดหลักไปสู่การสร้างผลงานออกมาอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะ (Corporated Objects) หรือจะเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นชุด (Set) นั้นเอง วิธีคิดต่างๆ ของการทำงานตามแนวทางนี้ก็คือการคิดหาหลักหรือสัญลักษณ์แทนความคิดของเรา อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบของที่ระลึกของชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2537) ที่ได้กล่าวว่าการที่คนจะเลือกสินค้าสิ่งใดสิ่งใดนั้นจะต้องเป็นที่ถูกใจและมีความน่าสนใจชวนให้อยากซื้อสินค้าของที่ระลึกที่น่าสนใจซึ่งควรมีลักษณะคือ เป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเมื่อมีผู้กล่าวถึงของที่ระลึกประเภทนั้นแล้วทุกคนต้องรู้จักแหล่งที่มาของสิ่งนั้นได้ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่เกิดมาจากประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นนั้นๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี เจริญวานิชและคณะ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาตลาดสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดสำหรับด้านตัวผลิตภัณฑ์ให้ความสำคัญกับประโยชน์หลักของตัวผลิตภัณฑ์มากกว่ารูปลักษณ์และชื่อเสียงได้แก่ความปลอดภัยจากสารปนเปื้อนความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความทนทานเก็บรักษาได้นานส่วนรูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวต้องการควรสื่อวัฒนธรรมภูมิปัญญาและชุมชนมากกว่ารูปลักษณ์ภายนอก โดยเน้นคุณภาพ และแนวทางการพัฒนาตลาดสินค้าของที่ระลึกคือพัฒนาปรับปรุงรูปแบบสินค้าการโฆษณาประชาสัมพันธ์และเพิ่มชนิดสินค้าให้หลากหลายผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะคือในการพัฒนาสินค้าใหม่ควรออกแบบสินค้าที่มีคุณค่าทางใจมากกว่าเพื่อการบริโภคโดยมีความปลอดภัยความหลากหลายของสินค้าให้เลือกความแปลกใหม่และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นกำหนดราคาที่เหมาะสมมีคุณภาพจัดจำหน่ายให้กระจายครอบคลุมพัฒนาบุคลากรและพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการขายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ

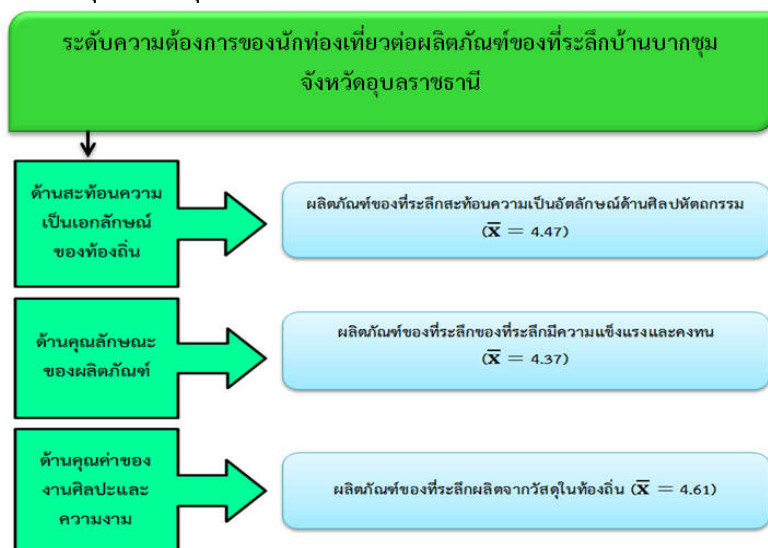
การท่องเที่ยวและจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกควรร่วมมือกันในการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าของที่ระลึกให้เป็นที่ยอมรับแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

ส่วนในด้านคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์นักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญต่อการอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะให้ความสำคัญเรื่องของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของที่ระลึกมีความแข็งแรงและคงทนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบของที่ระลึกของ ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2537) ที่ได้กล่าวว่า การที่คนจะเลือกสินค้าสิ่งใดสิ่งใดนั้นจะต้องเป็นที่ถูกใจและมีความน่าสนใจชวนให้อยากซื้อสินค้าของที่ระลึกที่น่าสนใจซึ่งควรมีลักษณะคือ มีการแสดงขั้นตอนการผลิตเพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสทดลองทำเพื่อที่จะสร้างความประทับใจให้เห็นคุณค่าของสินค้านั้นและเป็นสินค้าหายากของที่ระลึกประเภทนี้มักจะเป็นสิ่งของที่นักท่องเที่ยวซื้อและเป็นสิ่งที่เป็นของแท้และราคาถูกกว่าที่อื่นเป็นต้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี เจริญวานิชและคณะ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาตลาดสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดสำหรับด้านตัวผลิตภัณฑ์ให้ความสำคัญกับประโยชน์หลักของตัวผลิตภัณฑ์มากกว่ารูปลักษณ์และชื่อเสียงได้แก่ความปลอดภัยจากสารปนเปื้อนความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความทนทานเก็บรักษาได้นาน รูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวต้องการควรสื่อวัฒนธรรมภูมิปัญญาและชุมชน

และด้านคุณค่าของงานศิลปะและความงามนักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญต่อการอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะให้ความสำคัญเรื่องของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกผลิตจากวัสดุในท้องถิ่นนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบของที่ระลึกของชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2537) ที่ได้กล่าวว่าคนที่คนจะเลือกสินค้าสิ่งใดสิ่งใดนั้นจะต้องเป็นที่ถูกใจและมีความน่าสนใจชวนให้อยากซื้อสินค้าของที่ระลึกที่น่าสนใจซึ่งควรมีลักษณะคือ เป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเมื่อมีผู้กล่าวถึงของที่ระลึกประเภทนี้แล้วทุกคนต้องรู้จักแหล่งที่มาของสิ่งนั้นได้ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่เกิดมาจากการวิวัฒนาการมาเป็นมาของท้องถิ่นนั้นๆ เป็นต้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบของที่ระลึก วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ได้กล่าวว่า การศึกษาการออกแบบที่ดีจึงจำเป็นจะต้องศึกษาหาความรู้ความเข้าใจในงานออกแบบแต่ละอย่างโดยเฉพาะก่อนเพื่อให้การออกแบบสอดคล้องกับความเป็นจริงหรืออาจให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงไม่มากนักโดยไม่ใช่เป็นการออกแบบที่เลื่อนลอยอยู่เหนือความเป็นจริงหรือไม่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ถ้าเป็นเช่นนั้นการออกแบบก็จะมีคามหมายน้อยลงนอกเหนือจากการศึกษาแนวคิด (Concept) รูปแบบ (Idea) วัสดุอุปกรณ์ (Material &

Equipment) และกระบวนการผลิต (Production) งานออกแบบบางอย่างอาจเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาเพื่อการเรียกร้องหรือสร้างทัศนคติเช่นการออกแบบโฆษณาจะต้องใช้หลักทางจิตวิทยาในทางชี้ชวนหรือการออกแบบทางทัศนศิลป์ที่ต้องสร้างความรู้สึกสำนึกคิดอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดขึ้นต่อผู้ชมการศึกษาเฉพาะด้านจึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดทางจิตวิทยานั้นด้วยเช่นกันการออกแบบของที่ระลึกเป็นงานศิลปะในแบบประยุกต์ศิลป์เนื่องเพราะเป็นการผสมผสานโดยการสร้างสรรค์รูปแบบให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านความงามและประโยชน์ใช้สอยโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของแทตติยา ทองใบ (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการจัดการผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวกรณีศึกษาอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่มีระดับมากที่สุดคือการที่ผลิตภัณฑ์มีรูปร่างสีสนความสวยงามความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมากที่สุดคือผลิตภัณฑ์มีคุณภาพสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีการพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกคือพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้นและมีแนวโน้มที่จะเดินทางกลับมาเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์ในครั้งต่อไป

สรุประดับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนบ้านบากชุม จังหวัดอุบลราชธานี

**3) รูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่สามารถตอบสนองความต้องการของ
นักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม**

ผลการศึกษาพบว่า หากชุมชนต้องการนำรูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุมและเกิดการสร้างสรรคมากขึ้นนั้น ชุมชนบ้านบากชุมควรผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ด้านศิลปหัตถกรรม มีความแข็งแรงและคงทน และผลิตจากวัสดุในท้องถิ่น จัดให้มีการพัฒนาฝีมือให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การเพิ่มทักษะการออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์สินค้าของที่ระลึกให้มีลวดลายสวยงามตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว การเพิ่มทักษะการแกะสลักลวดลายตัวหนังสือ และฝึกอบรมรูปแบบขั้นตอนการผลิตสินค้าของที่ระลึกให้มีความละเอียด และชุมชนควรที่จะศึกษาด้านสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้มากขึ้นรวมถึงควรที่จะศึกษาด้านคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์และนอกจากนี้ควรที่จะศึกษาด้านคุณค่าของงานศิลปะและความงามควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ได้รูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและยังถือได้ว่าเป็นด้านที่สำคัญอย่างมากกับรูปแบบสินค้าของที่ระลึกเนื่องจากเป็นสิ่งที่นอกจากจะช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจหรือเลือกซื้อในตัวสินค้าแล้วยังเป็นสิ่งที่ถือได้ว่าดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมากให้เข้ามาท่องเที่ยวและเลือกซื้อสินค้านั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบของที่ระลึกของชาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2537) ที่ได้กล่าวว่าการที่คนจะเลือกสินค้าสิ่งใดสิ่งใดนั้นจะต้องเป็นที่ถูกใจและมีความน่าสนใจชวนให้อยากซื้อสินค้าของที่ระลึกที่น่าสนใจซึ่งควรมีลักษณะคือ เป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเมื่อมีผู้กล่าวถึงของที่ระลึกประเภทนี้แล้วทุกคนต้องรู้จักแหล่งที่มาของสิ่งนั้นได้ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่เกิดมาจากประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นนั้นๆ เป็นต้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบของที่ระลึกของวิรุณตั้งเจริญ (2526) ได้กล่าวว่า การศึกษาการออกแบบที่ดีจึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ความเข้าใจในงานออกแบบแต่ละอย่างโดยเฉพาะก่อนเพื่อให้การออกแบบสอดคล้องกับความเป็นจริงหรืออาจให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงไม่มากนักน้อยไม่ใช่ว่าเป็นการออกแบบที่เลื่อนลอยอยู่เหนือความเป็นจริงหรือไม่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ถ้าเป็นเช่นนั้นการออกแบบก็จะมีคามหมายน้อยลงนอกเหนือจากการศึกษาแนวคิด (Concept) รูปแบบ (Idea) วัสดุอุปกรณ์ (Material & Equipment) และกระบวนการผลิต (Production) งานออกแบบบางอย่างอาจเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาเพื่อการเรียกร้องหรือสร้างทัศนคติเช่นการออกแบบโฆษณาจะต้อง

ใช้หลักทางจิตวิทยาในทางชี้ชวนหรือการออกแบบทางทัศนศิลป์ที่ต้องสร้างความรู้สึก
สำนึกคิดอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดขึ้นต่อผู้ชมการศึกษาเฉพาะด้านจึงจำเป็นต้องศึกษา
แนวคิดทางจิตวิทยานั้นด้วยเช่นกันการออกแบบของที่ระลึกเป็นงานศิลปะในแบบ
ประยุกต์ศิลป์เนื่องเพราะเป็นการผสมผสานโดยการสร้างสรรค์รูปแบบให้เกิดประโยชน์
ทั้งในด้านความงามและประโยชน์ใช้สอยโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็น
หลัก

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยว
โดยชุมชนบ้านบากชุม ตำบลโนนก่อ อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจากผล
การศึกษาเชิงสถิติและผลการสัมภาษณ์นั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งพบว่า หากชุมชน
บ้านบากชุมต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกภายในชุมชนออกสู่สายตาของ
นักท่องเที่ยว ชุมชนควรที่จะศึกษาด้านสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้มาก
ขึ้นรวมถึงควรที่จะศึกษาด้านคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ และนอกจากนี้ควรที่จะศึกษา
ด้านคุณค่าของงานศิลปะและความงามควบคู่ไปด้วยเพื่อให้ได้รูปแบบสินค้าของที่ระลึก
ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและยังถือได้ว่าเป็นด้านที่สำคัญอย่างมากกับรูปแบบสินค้า
ที่ระลึกเนื่องจากเป็นสิ่งที่นอกจากจะช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจหรือเลือกซื้อในตัว
สินค้าแล้วยังเป็นสิ่งที่ดีใจดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมากให้เข้ามาท่องเที่ยวและ
เลือกซื้อสินค้านั้นๆ อีกทั้งชุมชนบ้านบากชุมควรเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของผลิตภัณฑ์
ทางการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบากชุมซึ่งถ่ายทอดจากของที่ระลึกโดยสื่อความหมายผ่าน
ทางอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในลักษณะของพวงกุญแจ ของประดับตกแต่ง โคมไฟ
ชุมชนจะต้องเพิ่มความละเอียดและเอกลักษณ์ของชิ้นงานที่แตกต่างสถานที่อื่นให้กับ
ผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้นกว่านี้ เช่น การเพิ่มงานฝีมือการแกะสลักบนผลิตภัณฑ์ การเพิ่มทักษะ
การแกะสลักป้ายในรูปแบบปูนสูงและปูนต่ำเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ตามความ
ต้องการของลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ การ
เพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์โดยการเลือกใช้ไม้ในผลิตภัณฑ์ ใส่เรื่องราวความเชื่อให้กับ
ผลิตภัณฑ์เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เพราะนอกเหนือจากตัวสินค้าและนั้น
ด้านมูลค่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเป็นอย่างดีควบคู่ไปกับคุณค่าของของที่ระลึก
นักท่องเที่ยวได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ชุมชนใช้วัสดุที่เหลือใช้จากการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ได้นำ
มาเป็นวัสดุในการผลิตของที่ระลึกก่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้นและไปสกรัดทำให้
นักท่องเที่ยวจดจำและระลึกถึงชุมชนบ้านบากชุมได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นจึงสามารถสรุปรูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม ดังรูปภาพด้านล่าง

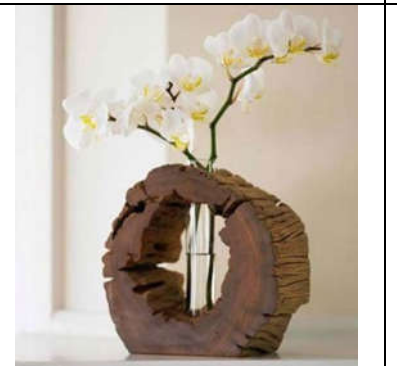

ตัวอย่างร่างแบบของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบากชุม

ตัวอย่างของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและผลิตส่งมอบให้กับชุมชนบ้านบากชุมจากการสกัดอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบสำหรับของที่ระลึกในการผลิตโดยตัวชุมชนเองเพื่อการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคตสามารถจำแนกตัวอย่างออกมาได้ 4 รูปแบบผลิตภัณฑ์ภายใต้ข้อจำกัดเรื่องเวลาและงบประมาณในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ดังแสดงในตารางด้านล่าง

ตัวอย่างของที่ระลึกของชุมชนบ้านบากชุม	
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ พวงกุญแจลายไม้ 1 ความสวยงามของเนื้อไม้ที่ได้จากไม้ฮีน ผ่านการกลึงและแกะสลักของช่างฝีมือที่มีประสบการณ์ ชุมชนบ้านบากชุม ผ่านลวดลายไม้ธรรมชาติ ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน การเลือกสรรไม้ในการผลิตพวงกุญแจลายไม้เพื่อเป็นของที่ระลึก ไม้ฮีน มีผู้นิยมค้าซื้อ ไม้ฮีน มีผู้นิยมขอเบตตามหานิยม

ตัวอย่างของที่ระลึกของชุมชนบ้านบากชุม	
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ พวงกุญแจเต่าไม้ ความสวยงามของเนื้อไม้ที่ได้จากได้นำ ผ่านการแกะสลักของช่างฝีมือที่มีประสบการณ์ชุมชนบ้านบากชุม ผ่านการแกะสลักเต่าไม้ ซึ่งเต่าเป็นสัตว์มงคลที่มีอายุยืน มีคุณในเรื่องของสติปัญญา ให้คุณในโชคลาภเงินทอง การเลือกสรรไม้ในการผลิตพวงกุญแจเต่าไม้เพื่อเป็นของที่ระลึก ไม้มะขาม มีผู้คนเกรงขามให้เกียรติ ไม้มะม่วง อยู่เย็นเป็นสุข ร่ำรวย ไม้ราชพฤกษ์ อำนาจวาสนา ไม้มะยม มีคนนิยมชมชอบ
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ พวงกุญแจลายไม้ 2 ความสวยงามของเนื้อไม้ที่ได้จากได้นำ ผ่านการกลึงและแกะสลักของช่างฝีมือที่มีประสบการณ์ชุมชนบ้านบากชุม ผ่านลวดลายของไม้ธรรมชาติ ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน การเลือกสรรไม้ในการผลิตพวงกุญแจลายไม้เพื่อเป็นของที่ระลึก เช่น ไม้ขนุน สีเหลืองสวย มีผู้อดทนค้าชู เกื้อกูล
ตัวอย่างของที่ระลึกของชุมชนบ้านบากชุม (ของประดับตกแต่ง)	
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ ข้างไม้แกะสลักไม้ ความสวยงามของเนื้อไม้ที่ได้จากได้นำ ผ่านการแกะสลักของช่างฝีมือที่มีประสบการณ์ชุมชนบ้านบากชุม ผ่านการแกะสลักข้างไม้ ซึ่งข้างเป็นสัตว์มงคล เป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ การเลือกสรรไม้ในการผลิตข้างไม้แกะสลักเพื่อเป็นของที่ระลึก ไม้สัก อำนาจบารมี ไม้พะยุง พวงฐานะให้ดีขึ้น ไม้มะขาม มีคนเกรงขาม ไม้ราชพฤกษ์ อำนาจวาสนา ไม้มะม่วง อยู่เย็นเป็นสุข ร่ำรวย

ตัวอย่างของที่ระลึกของชุมชนบ้านบากชุม (ของประดับตกแต่ง)	
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ ปายไม้แกะสลัก จากภูมิปัญญาการนำไม้ไผ่มาเพื่อมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ของชุมชนบ้านบากชุม และอีกผลิตภัณฑ์หนึ่งคือ ปายไม้แกะสลัก ไม้ที่ได้จากไผ่ซึ่งจะเลือกเฉพาะไม้เนื้อแข็งเท่านั้น ที่มาทำ กรรมวิธีการเลือกไม้ จะเลือกไม้ที่เป็นมงคลเพื่อให้ลูกกับค้าที่มาสั่งซื้อ ยกตัวอย่างเช่น ไม้ขนุน มีคนอุดหนุนเกือบทุกปี ไม้มะม่วง ผู้อาศัย ร่ำรวยป้องกันภัย ไม้กันเกรา ป้องกันภัยอันตราย ไม้สัก อำนาจบุญบารมี ไม้มะขาม มีคนเกรงขาม มีเกียรติ และสามารถสลักภาษาท้องถิ่นประกอบ เช่น “อยู่ ดี มี แสง” หมายถึง อยู่ดีมีสุข ได้ด้วย
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ แจกันลายไม้ ลายไม้จากธรรมชาติที่ยังคงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของเนื้อไม้ ซึ่งไม้แต่ละท่อนที่มาผลิตเป็นแจกันจะมีลวดลายของผิวไม้ที่ต่างกันตามอายุและชนิดของไม้ จึงทำให้แจกันแต่ละอันที่ผลิตขึ้นมีเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์เป็นของที่ระลึกร่วมกับวัสดุอื่นๆ เช่น หลอดแก้ว ขวดแก้ว เพื่อเพิ่มความดึงดูดใจ
ตัวอย่างของที่ระลึกของชุมชนบ้านบากชุม (โคมไฟและฐานเทียนหอม)	
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ ฐานเทียนหอมต่อไม้ ลวดลายความโค้งงอของไม้แต่ละชิ้นที่เป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ความแข็งแรงของไม้ และต่อไม้จากไผ่ ที่ยังคงความสวยงามของเนื้อผิวไว้ จากการผสมผสานระหว่างไม้ไผ่กับความทันสมัยจึงทำให้ฐานเทียนหอมต่อไม้แต่ละอันมีลักษณะรูปร่างและเนื้อผิวแตกต่างกันออกไป

ตัวอย่างของที่ระลึกของชุมชนบ้านบากชุม (โคมไฟและฐานเทียนหอม)	
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ โคมไฟต่อไม้ ไม้ที่นำมาผลิตโคมไฟ เป็นไม้ที่ได้จากธรรมชาติที่ยังคงลวดลาย ผิวไม้ เนื้อไม้ที่เป็นเอกลักษณ์ของไม้แต่ละชิ้น จากการผสมผสานระหว่างไม้ได้นำกับความทันสมัยจึงทำให้ผลิตภัณฑ์โคมไฟแต่ละชิ้นที่ผลิตออกมานั้นมีลักษณะลวดลายและรูปแบบที่แตกต่างกันไป
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ โคมไฟท่อนไม้ ท่อนไม้เปลี่ยนจากธรรมชาติที่เอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ความสวยงามของเนื้อไม้ที่แตกต่างกัน การผสมผสานอย่างลงตัวของไม้ได้และความทันสมัยจึงทำให้ผลิตภัณฑ์ชิ้นนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะของชิ้นงาน โดยส่วนของโคมไฟทำมาจากผ้าหรือกระดาษที่ออกแบบลวดลายร่วมกับอัตลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี คือ ลวดลายของภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ผาแต้ม

โปสการ์ดชุมชนบ้านบากชุม		
		
		
รูปภาพที่ได้เลือกมาสำหรับการเป็นแบบของโปสการ์ดส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับทัศนียภาพที่สวยงามของเขื่อนสิรินธรเมื่อมองจากชุมชนบ้านบากชุม ขั้นตอนกรรมวิธีการนำไม้ไผ่มาเพื่อนำมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ที่สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน การปรับตัวของคนในชุมชนในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และนำทรัพยากรที่อยู่ในชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่ม และสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน		

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม ตำบลโนนก่อ อำเภอสิรินคร จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลถึงองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นดังนี้

จากการศึกษาระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสินค้าของที่ระลึกในชุมชนบ้านบากชุมในปัจจุบันนั้น พบว่า ด้านสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญต่อการอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้ความสำคัญเรื่องของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ด้านศิลปหัตถกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ นักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญต่อการอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งให้ความสำคัญเรื่องของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของที่ระลึกมีความ

แข็งแรงและคงทนอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านคุณค่าของงานศิลปะและความงาม นักท่องเที่ยวจะให้อันดับความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะให้ความสำคัญ เรื่องของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกผลิตจากวัสดุในท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งตกงาน ไปจากผลงานวิจัยของ แสนศักดิ์ ศิริพานิช และคณะ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกพื้นเมืองเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนในพื้นที่ ภูเก็ต พังงา และกระบี่ พบว่า แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกพื้นเมืองต้องอาศัย ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึกพื้นเมืองที่เหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรท้องถิ่นและความต้องการ ของนักท่องเที่ยวโดยอาศัยข้อมูลทางพฤติกรรมการซื้อขายของผู้ผลิตจำเป็นพิจารณาถึง ความแตกต่างของนักท่องเที่ยวด้วยกัน ตลอดจนควรให้การศึกษาและฝึกอบรม เพิ่มเติมและการฝึกทักษะด้านอาชีพที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกพื้นเมือง

อีกทั้งงานวิจัยของเพ็ญศรี เจริญวานิช และคณะ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตลาดสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดสำหรับด้านตัวผลิตภัณฑ์ ให้ความสำคัญกับประโยชน์หลักของตัวผลิตภัณฑ์มากกว่ารูปลักษณ์และชื่อเสียง ได้แก่ ความปลอดภัยจากสารปนเปื้อน ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และความทนทานเก็บ รักษาได้นาน รูปแบบสินค้าของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวต้องการควรสื่อวัฒนธรรมภูมิ ปัญญาและชุมชน มากกว่ารูปลักษณ์ภายนอกโดยเน้น คุณภาพและความสอดคล้องกับ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ประเภทสินค้าของที่ระลึกที่สอดคล้องกับความต้องการ คือ ประเภทวัตถุทางศิลปะโดยเป็นชนิดภาพวาด/ภาพถ่าย และประเภทเพื่อการใช้สอยโดย ชนิดของใช้ส่วนตัว รวมถึงงานวิจัยของแตตติยา ทองใบ (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพการจัดการผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมากที่สุดคือผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ สิ่งที่นักท่องเที่ยว ต้องการให้มีการ พัฒนาลาดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกคือ พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเดินทางกลับมาเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์ในครั้งต่อไป และจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว พบว่า หากชุมชนต้องการนำรูปแบบสินค้า ของที่ระลึกที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปากชุมและเกิดการสร้างสรรค์มากขึ้นนั้น ชุมชนบ้าน ปากชุมควรผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ด้านศิลปหัตถกรรม มีความแข็งแรงและคงทน และผลิตจากวัสดุในท้องถิ่น อีกทั้งชุมชนควรผลิตสินค้าที่

ระลึกที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อไปเป็นของที่ระลึกเก็บความทรงจำหรือเป็นของฝากนั้นจะเน้นความคิดสร้างสรรค์ ความแปลกใหม่ ประโยชน์ใช้สอย และราคาควรเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า และชุมชนควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองโดยมีการประชาสัมพันธ์ชุมชนของตนผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น Facebook/ Internet/ หรือผ่านทางหน่วยงานภาครัฐบาลท้องถิ่น และจากการสัมภาษณ์คุณคำภู่ สุขใจ พบว่าหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนเข้ามาให้การช่วยเหลือในการจัดฝึกอบรมทักษะด้านการพัฒนาฝีมือให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การเพิ่มทักษะการออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์สินค้าของที่ระลึกให้มีลวดลายสวยงามตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ฝึกอบรมรูปแบบขั้นตอนการผลิตสินค้าของที่ระลึกให้มีความละเอียด และฝึกอบรมทักษะฝีมือการแกะสลักลวดลาย ตัวหนังสือ เพื่อเพิ่มคุณค่าของสินค้าของที่ระลึกให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นประโยชน์ที่ผู้วิจัยได้รับการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้เพิ่มเติมซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินการซึ่งพบว่า หากชุมชนบ้านบากชุม ต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกภายในชุมชนออกสู่สายตาของนักท่องเที่ยว นั้น นอกจากที่จะศึกษาความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้มากขึ้น ศึกษาคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ และศึกษาคุณค่าของงานศิลปะและความงามควบคู่ไปด้วยแล้วนั้น ชุมชนต้องเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของที่ระลึกนั้นชุมชนควรมีจะพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นทันสมัยมากขึ้น ซึ่งจะต้องใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย การเพิ่มความประณีตความละเอียดแก่ผลิตภัณฑ์ การเพิ่มกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการออกแบบของที่ระลึกเอง เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าทางใจให้กับสินค้าและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงมีการส่งเสริมอาชีพให้กับคนในท้องถิ่นเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาไม่ให้สูญหาย และในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ในการพัฒนาสินค้าใหม่ชุมชนควรออกแบบสินค้าที่มีคุณค่าทางใจมากกว่าเพื่อการบริโภค โดยผลิตภัณฑ์ควรมีรูปร่างสีสันสวยงาม มีความแข็งแรงและคงทน มีความปลอดภัย มีความหลากหลายของสินค้าให้เลือก มีความแปลกใหม่ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งในการกำหนดราคารัสนั้นควรกำหนดราคาที่เหมาะสมกับสินค้าของที่ระลึกนั้นๆ รวมถึงสินค้าจะต้องมีคุณภาพ

2. ชุมชนควรพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นเหมาะกับยุคสมัยในปัจจุบัน เพิ่มชนิดสินค้าให้มีความหลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อมากขึ้น อีกทั้งจะต้องสามารถใช้ประโยชน์ได้

3. ชุมชนควรส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น Facebook/ Internet/ หรือผ่านทางหน่วยงานภาครัฐบาลท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสินค้าของที่ระลึกให้กับทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว เพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้ามากขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

4. หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการจัดฝึกอบรมทักษะด้านการพัฒนาฝีมือให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น การเพิ่มทักษะการออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์สินค้าของที่ระลึกให้มีลวดลายสวยงามตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ฝึกอบรมรูปแบบขั้นตอนการผลิตสินค้าของที่ระลึกให้มีความละเอียด และช่วยพัฒนาบุคลากรและพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการขายเพื่อเพิ่มทักษะในการขายและก่อให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มคุณค่าของสินค้าของที่ระลึกให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ/ งานวิจัย/ วิทยานิพนธ์

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. 2537. **บทความวิชาการด้านการท่องเที่ยว**. เล่ม 2 .เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แทตติยา ทองใบ. 2553. **การพัฒนาศักยภาพการจัดการผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยว**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประชิด ทิณบุตร. 2550. **การออกแบบของที่ระลึก**. Art Chandra UBI Club: ชุมชนบ่มเพาะวิสาหกิจศิลปะและการออกแบบ อาร์ตจันทรา

เพ็ญศรี เจริญวานิช และคณะ. 2546. **การพัฒนาตลาดสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : สำนักงานกองทุนวิจัย**. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. **การออกแบบ**. กรุงเทพฯ. วัฒนาสาร.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. 2538. **กลยุทธ์การตลาดการบริหารการตลาดและกรณีตัวอย่าง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2561

แสนศักดิ์ ศิริพานิช และคณะ. 2547. โครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก
พื้นเมืองเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนในพื้นที่ ภูเก็ต พังงา และกระบี่ :
สำนักงานประสานงานการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่าง
ยั่งยืน. สำนักงานกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

หนังสือภาษาอังกฤษ

ICOMOS Australia. 1999. The Burra Charter: The Australia ICOMOS
Charter for Places of Cultural Significance. Australia: ICOMOS